

مقدمه

لازمه موفقیت در هر پژوهش و رسیدن به بُعد آموزشی آن، در نظر گرفتن همه جوانب و تمام دانش مورد مطالعه است. ترقی در هر زمینه با داشتن پایه های استوار به وجود می آید و بر آن پایه هاست که ما می توانیم مطالعه ها، پژوهش ها و آموزش خود را بنا نهیم. بدیهی است برای حرکت در مسیر پیشرفت، باید از دانش گذشتگان بهره گرفت^(۱). این بهره گیری باید به طریقی باشد که ضمن تجربه اندوزی برای ترقی و رسیدن به کمال، علوم مختلف ورزشی مرتبط با موضوع را بتوان با توجه به یافته های جدید فرا گرفت و با تلفیق علم و تجربه بنای با ارزش آثار علمی و تحقیقی را استوار کرد. زمانی آثار با ارزش خواهند بود که نتایج پربار و ملموسی

دکتر مهید کاشف
استادیار دانشگاه
شهر (جایی)

در برداشته باشد تا بتوان با استناد به آن ها برنامه ریزی های صحیح و قابل اعتمادی اجرا کرد. این روش اگر در ورزش و تربیت بدنی روند اصولی داشته باشد، می تواند در پیشرفت برنامه های تربیت نیروی انسانی در ورزش و در ایجاد سلامتی و تندرستی جامعه مؤثر باشد.

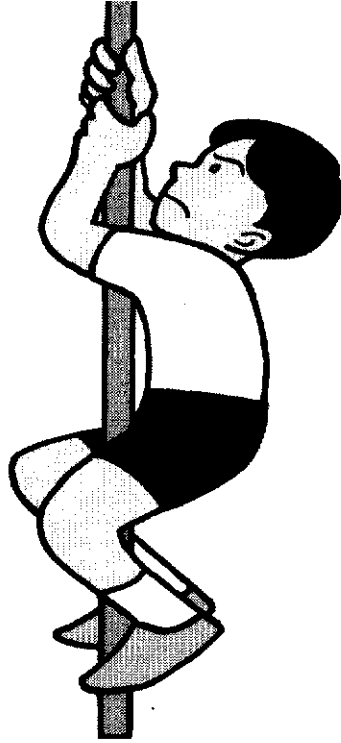
سقراط در ۴۰۰ سال قبل از میلاد مسیح، یکی از قدیمی ترین دیدگاه ها را درباره فعالیت های بدنی بیان داشت، او می گوید: در هر کاری که انسان انجام می دهد بدن نقش مؤثری

دارد و در استفاده از بدن این نکته اهمیت زیادی دارد که بیش ترین قابلیت ها تا سرحد امکان به کار گرفته شود. حتی در جریان تفکر هنگامی که به نظر می رسد استفاده از تن به حداقل کاهش می یابد باز هم طبق عقیده عمومی، اشتباه های عظیم بیش تر در شرایط بدنی ناسالم اتفاق می افتد... اما یک بدن سالم و سر حال، محافظتی قوی برای انسان است^(۲).

در برنامه ریزی تربیت بدنی برای مقاطع مختلف رشدی، علاوه بر اطلاعات مدونی که در نوشته های دانشمندان تعلیم و تربیت و تربیت بدنی آمده است، یافته های تجربی و آزمایشگاهی جدیدتر محققان تربیت بدنی بارشد جسمی نیز اهمیت بالایی دارد. تلفیق دیدگاه های این دو گروه از محققان، دست بندی های ویژه تری از مراحل رشد و تکامل را برای برنامه ریزی های

ویژگی های برنامه ریزی درسی در تربیت بدنی

تربیت بدنی به دست داده است^(۳). در ارائه دیدگاه محققان در زمینه آثار فعالیت بدنی بر رشد اجتماعی کودکان، می‌توان به اظهار مارکارت مید در سال ۱۹۳۴ اشاره کرد. او اظهار می‌دارد که بازی می‌تواند عاملی قوی برای اجتماعی شدن در زندگی کودکان به خدمت گرفته شود و در مرحله اول قرار گیرد؛ زیرا در بازی، کودک احساس‌های درونی خود را بدون اراده ابراز می‌کند و نقش‌هایی را به خود می‌گیرد که در همان لحظه هنگام بازی و در دنیای اجتماعی خیلی وسیع تر وجود دارد. فرد در مرحله ابراز احساس نقش به خود می‌آموزد که بیرون از خویشتن خویش بایستد و با تکامل بخشیدن درک خویشتن و تفکر درباره خود به عنوان پدیده اجتماعی، جدا از دیگران اما وابسته و در ارتباط با دیگران باشد^(۴).

در کشورهای پیشرفته مسوولان آموزش و پرورش دریافته‌اند که اصلاح و پیشرفت وضع تعلیم و تربیت آنان در تمام سطوح، بستگی به اصلاح و ترمیم برنامه‌های تربیت معلم و آموزش ضمن خدمت برای تربیت معلمان با صلاحیت دارد. بنابراین، سعی در یافتن و ارائه معیارهایی برای سنجش میزان سودمندی معلم داشته و نیاز به تجدیدنظر در برنامه‌های سنتی تربیت معلم را ضروری می‌دانند. بدین منظور در سال ۱۹۶۳، گروهی از متخصصان پژوهش‌های آموزشی و تربیت معلم دانشگاه استانفورد، روش خاصی به نام کوتاه‌آموزی پدید آوردند تا بسیاری از معایب روش‌های سنتی

تربیت معلم را برطرف سازد و افراد را در بهتر شناختن مکانیزم‌های یادگیری معلمان یاری دهند^(۵).

در کشورهای رشد یافته، قبول این امر که باید برای معلم وسایل فراهم کرد تا او را در ایفای نقش آموزشی خویش یاری دهد، بسیار منطقی و معقول به نظر می‌رسد. تنوع و تجدد روزافزون در تکنولوژی آموزشی و به کارگیری آن در تعلیم و تربیت؛ برانگیختن علاقه معلمان در استفاده از این وسایل؛ کسب اطلاعات و آمادگی‌های لازم برای آنان، ضرورت فراهم آوردن کلاس‌های آموزشی پربار و مستمر را نشان می‌دهد.

برنامه ریزی درسی چیست؟

واژه برنامه ریزی درسی Curriculum مشتق از ریشه لاتین Currere و به معنی دویدن است. این نکته نشان می‌دهد، واژه برنامه ریزی درسی به عنوان شروع کننده برنامه‌های آموزشی، مخصوصاً تربیت بدنی است. برنامه ریزی درسی می‌تواند این معانی را دربرداشته

باشد:

- ۱- کالبدی برای محتوای مؤسسه آموزشی است.
- ۲- دوره ویژه‌ای برای مطالعه و تحصیل است.
- ۳- همه فعالیت‌های از قبل تعیین شده در یک مدرسه است.

برنامه ریزی درسی مجموعه‌ای از تجربه‌ها و آزمایش‌هاست که بین اهداف برنامه‌ها و روش‌های تدریس و برای نیل به آن اهداف قرار دارد. بنابراین، اهمیت ویژه‌ای دارد. در مدارس آمریکا، برنامه ریزی درسی شامل همه فعالیت‌های موجود در مدرسه است که می‌تواند از فعالیت‌های خارج از کلاس؛ فعالیت‌های گروهی؛ فعالیت‌های داخل و خارج از مدرسه و همه فعالیت‌های آموزشی نام برد^(۶).

استیل ول (۱۹۹۵) عنوان کرده است که به طور معمول برنامه درسی مدرسه تغییر و توسعه می‌یابد و احیا می‌شود، زیرا پایه‌ای برای نیازهای اجتماعی و اقتصادی محسوب می‌شود و در نتیجه، اصول فلسفه و مبانی برنامه ریزی درسی باید از جامعه و اجتماع گرفته شود. بنابراین، باید قابلیت تغییر داشته باشد تا هر روز بهتر شود.

بریش^(۱) (۱۹۹۲) خاطر نشان ساخت که برنامه درسی و توسعه آن در هر مدرسه حساسیت زیادی دارد، زیرا طراحی برنامه مناسب نه تنها روند یادگیری را افزایش می‌دهد بلکه مورد حمایت کارکنان، دانش‌آموزان و دانشجویان و والدین قرار می‌گیرد^(۷). برای تغییر و اصلاح برنامه‌های درسی نیاز به این اصول است:

✓ بازی می‌تواند عاملی قوی برای اجتماعی شدن کودکان باشد

۱- بهبود و توسعه برنامه‌ها نیازمند همبستگی عمومی است.

۲- تغییر و تبدیل برنامه باید بسیار سریع باشد.

۳- برای تغییر در برنامه مسئولیت‌پذیری معلمان و مجریان در اجرای نهایی آن ضرورت دارد.

ملر کرانو^۱ (۱۹۷۹) عنوان کرده که قبل از تغییر در هر برنامه‌ای باید به سه سؤال زیر پاسخ گفت:

۱- به کجا می‌خواهیم برسیم؟ بهترین پاسخ برای این سؤال مشخص کردن اهداف برنامه است.

۲- چگونه به نتیجه خواهیم رسید؟ بهترین پاسخ برای این سؤال طراحی و سازماندهی برنامه‌ها و اجرای آنان است تا هدف‌های رفتاری ناشی از برنامه که دانشجویان و دانش‌آموزان باید فراگیرند، تحقق یابد.

۳- چگونه خواهیم فهمید که به نتیجه رسیده‌ایم؟ بهترین پاسخ برای این سؤال بهره‌گیری از روش‌های ارزشیابی با ارزش برای تعیین میزان آثار برنامه‌هاست^(۸). با استفاده از اینترنت درباره برنامه‌های درسی

دوره‌های عالی تربیت بدنی، جستجویی به عمل آمد که بیش تر آن‌ها در دوره‌های لیسانس تربیت بدنی بوده است.

اطلاعات به دست آمده از کالج مونت یونیون درباره علوم ورزشی بود که از برنامه‌های درسی تربیت بدنی در دوره لیسانس از آمریکا دریافت شد. بسیاری از این برنامه‌ها منطبق با برنامه‌های درسی رایج در ایران است و تنها رشته‌هایی که در ایران رایج نیست در برنامه‌های ورزشی آن‌ها موجود است. دروسی که آن‌ها ارائه داده‌اند. شامل:

مربیگری رشته‌های بسکتبال؛ فوتبال؛ بیسبال؛ دو و میدانی؛ کشتی؛ گلف و تنیس؛ والیبال؛ شنا؛ ورزش معلولان؛ حرکت شناسی؛ بیومکانیک؛ تربیت بدنی در مدارس ابتدایی؛ روش تدریس تربیت بدنی در مدارس ابتدایی؛ علم تمرین؛ فیزیولوژی ورزش؛ سنجش و اندازه‌گیری در تربیت بدنی و مدیریت ورزشی است^(۹).

دان پنی (۱۹۹۶) برنامه درسی

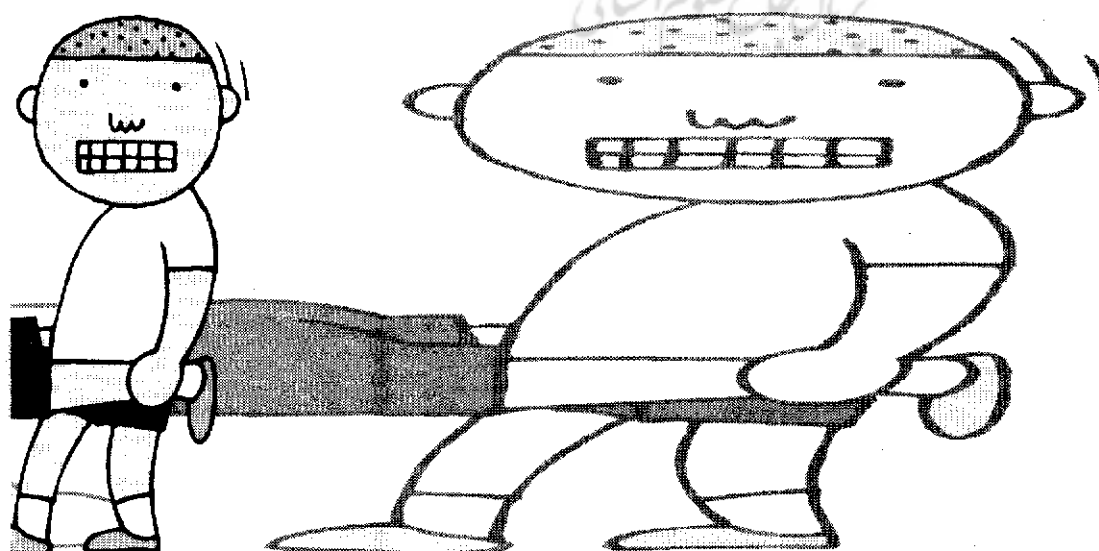
تربیت بدنی در استرالیا را با انگلیس مقایسه کرد که برنامه‌های درسی تربیت بدنی در انگلیس ملی و در استرالیا ایالتی است. در انگلستان برنامه‌های درسی تربیت بدنی بیش تر بر رشته‌های ورزش سنتی استوار و در استرالیا رشته‌های ورزشی مدرن رایج است. نکته قابل ذکر این است که این مقایسه بیش تر در مورد برنامه‌های درسی تربیت بدنی در مدارس دولتی دو کشور بوده است و کم تر به برنامه‌های درسی مراکز تربیت معلم تربیت بدنی اشاره شده است^(۱۰).

در سال ۱۹۹۱، انجمن ملی تربیت کودکان جوان (NAEYC) برای کمک به معلمان و بهبود برنامه‌های درسی تربیت بدنی نکته‌های زیر را ارائه داد^(۱۱).

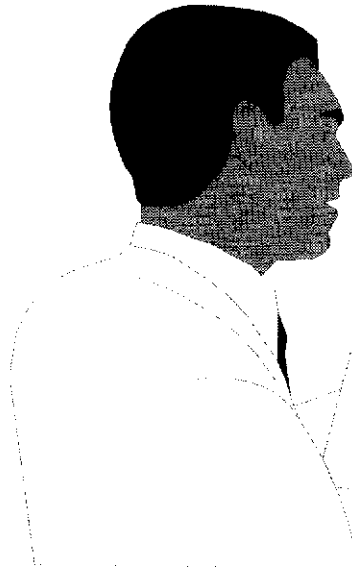
برنامه درسی مؤثر باید دارای موارد زیر باشد:

۱- دارا بودن مبانی نظری. شامل تحقیق و عقاید حرفه‌ای متداول برای چگونه فراگیری دانش آموزان.

۲- برای دستیابی به اهداف در

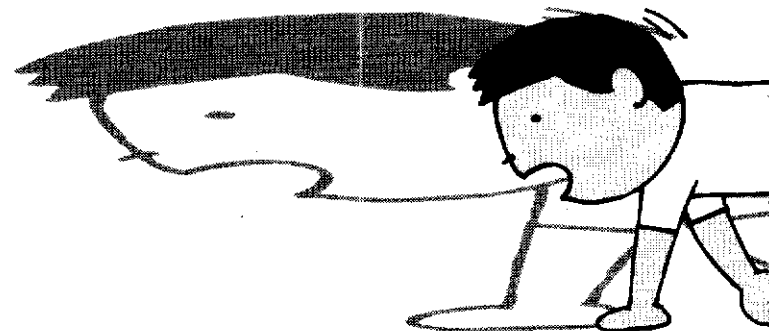
اصلاح و پیشرفت وضع
تعلیم و تربیت به اصلاح و
ترمیم برنامه های
تربیت معلم و آموزش
ضمن خدمت برای تربیت
معلمان باصلاحیت دارد.

- ۱- درازمدت و همه حیطه های رفتاری طراحی شود.
- ۲- نیازها و علایق فردی دانش آموزان در گروه را منعکس کند.
- ۳- آماده سازی دانش آموزان برای ورود به اجتماع به عنوان عضو مؤثر.
- ۴- داشتن مطالب مناسب و پرمعنی برای دانش آموزان.
- ۵- دارا بودن تجربه های یادگیری متنوع، تجهیزات و دستورالعمل هایی برای تعدادی وسیع از دانش آموزان با روش های یادگیری متفاوت.
- ۶- دارا بودن اجزاء مناسب برای به کار انداختن دانش قبلی، یادگیری، تحصیل مفاهیم و مهارت های جدید.
- ۷- قرار دادن دانش آموزان

- ۸- در فرآیند یادگیری.
- ۹- تقویت اعتمادبه نفس با بهره گیری از تجربه های دانش آموزان موفق.
- ۱۰- دارای انعطاف لازم برای تطابق معلم ها با تفاوت های فردی دانش آموزان و گروه. به طور خلاصه، هدف غایی یک آموزشگاه توسعه هوشیاری، توانایی و آگاهی افراد برای ساختن یک جامعه متعالی است، برنامه های درسی این آموزشگاه ها باید بتواند به این هدف نایل آید. این برنامه ها باید دقیق و نه تصادفی به این اهداف توجه کنند و برای دستیابی به آن ها تنظیم شده باشند.

رتال جامع علوم

منابع:

۱. حسام الدین بیان. جستارگری شالوده پژوهش های پیشرفته در هسلوم. (سرگتر آموزش مدیریت دولتی، ۱۳۶۸).
۲. اثر فعالیت بدنی بر کودکان (مجموعه مقاله ها). مجید کاشف، حسین مجتهدی (مترجمان). (اداره کل تربیت بدنی آموزش و پرورش، ۱۳۷۲).
۳. علی محمد امیرنباش. روش های تدریس تربیت بدنی در داخل کلاس. (اداره کل تربیت بدنی آموزش و پرورش، ۱۳۷۰).
۴. مجید کاشف، حسین مجتهدی. آگیاار فعالیت بدنی بر کودکان. (اداره کل تربیت بدنی آموزش و پرورش، سال ۱۳۷۲).
۵. حشید شیار. بررسی دیدگاه های معلمان تربیت بدنی شهرستان امل در زمینه کلاس های آموزش ضمن خدمت. (پایان نامه دانشگاه تربیت معلم، سال ۱۳۷۱).
6. stillwell, jim (the Nature of Curriculum) teaching Elementary Physical Education September 1995 PP.4
7. Brich, D.A. (1992) improving leadership skills in curriculum development. Journal of school Health 62(1). 27-26.
8. Melograno, v. (1979) Designing curriculum and learning Dubugue IA: kendall / Hunt.
9. kadlecck jim. All - College courses. Exercise science at Mount union college. Internet. System.
10. Penney, Dawn and Kirk, David. (National Curriculum developments in Physical education in Australia and Britain) the university of Queensland, JCPES. vol. 18 (1996) PR30-38
11. National Association for the education of young children (1991), Guidelines for appropriate curriculum content and assessment in Programs Serriny children ages 3 through 8. Young children. 46 (3), 21-38

نویسندگان:

1. Brich (1992)
2. Melograno (1979)